

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

50

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ - 01 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΕΚΠΑ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ (ΑΝΩ ΙΛΙΣΙΑ)

ΙΑΣΩΝ ΚΟΥΤΟΥΦΑΡΗΣ-ΜΑΛΑΝΔΡΙΝΟΣ

Μεταπτυχιακός φοιτητής, ΕΚΠΑ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γιατί κάποιες πεποιθήσεις κρίνονται αληθείς και κάποιες άλλες ψευδείς; Δικαιολογούμε τις πεποιθήσεις μας με την επίκληση λόγων. Σύντομα, όμως, κάθε επιστημολόγος που ασχολείται με την θεωρία της δικαιολόγησης βρίσκεται αντιμέτωπος με το τρίλημμα του Μυνχάουζεν (Albert 1968): θα σταματήσει να δίνει λόγους, θα επαναλάβει τους λόγους που ήδη έχει επικαλεστεί, ή θα λογοδοτεί στο άπειρο; Ο θεμελιωτισμός (foundationalism), ο συνεκτικισμός (coherentism) και –σχετικά πρόσφατα (Klein 1998)– ο απειρισμός (infinetism) αποτελούν τις τρεις βασικές θεωρίες δικαιολόγησης.

Στόχος των θεωριών δικαιολόγησης είναι να προσφέρουν κριτήρια βεβαιότητας, αλλά μπορούμε να σχεδιάσουμε τον βίο μας, ακριβώς επειδή είμαστε βέβαιοι για ορισμένα (τουλάχιστον) δεδομένα. Ίσως αυτό που ζητούμε από την επιστήμη και την φιλοσοφία της επιστήμης είναι να παράσχει την εικόνα ενός υπολογίσιμου κόσμου που να πλαισιώνει την –όπως όλοι υποθέτουμε ή ελπίζουμε για τον εαυτό μας– ελεύθερη και απρόβλεπτη δράση μας. Αν αυτό ισχύει, όσο μεγαλύτερη κοινωνική σημασία αποκτούν οι ενέργειές μας, τόσο περισσότερη βεβαιότητα απαιτούμε για τις πεποιθήσεις μας. Μήπως τελικά οι επιστημολογικές απόψεις διαπλέκονται με ηθικοπολιτικές στάσεις;

Ο θεμελιωτισμός καταγγέλλεται συχνά ως δογματικός (Aune 1967), ενώ οι ίδιοι οι θεμελιωτιστές δεν διστάζουν ενίοτε να χρησιμοποιήσουν πολιτικά φορτισμένους όρους (π.χ. συντηρητισμός) για να περιγράψουν τις θέσεις τους (Hargan 1986· Huemer 2001). Ο συνεκτικισμός (ιδίως στην ρωσισανή εκδοχή του) θεωρείται κύριο συστατικό φιλελεύθερων ηθικοπολιτικών θεωριών (Long 2004, 118). Ο απειρισμός (μαζί με τον σκεπτικισμό) αντιμετωπίζονται ως «ριζοσπαστικές» αντιλήψεις (Mitova 2017, 163).

Γνωρίζουμε ότι το περιεχόμενο των επιστημών δέχεται συχνά επιδράσεις από κοινωνικοπολιτικές δυνάμεις, αλλά ότι ίσως και οι ίδιες οι επιστήμες διαμορφώνονται ως πεδίο αντιπαράθεσης αξιώσεων ισχύος (Κονδύλης 2001). Η παρούσα εισήγηση επιδιώκει να δείξει ότι –ανεξαρτήτως της ορθότητας των διαπιστώσεων αυτών– το πώς κατανοούμε τον κόσμο και το τι θέλουμε να αλλάξουμε σε αυτόν συνδέονται κατά λογική αναγκαιότητα και ότι κάθε επιστημολογική θέση, παρ' ότι δεν επικαθορίζει, πάντως σίγουρα οριοθετεί τα ηθικά μας καθήκοντα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ. Θεμελιωτισμός, Συνεκτικισμός, Απειρισμός, Ηθική, Επιστημολογία.